

Załącznik nr 1
do sprawozdania z działalności
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
w Krośnie za rok 2015

Roczne sprawozdanie
z realizacji Programu Wspierania
Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Krośnie
na lata 2013-2015 za 2015 rok

Krosno, 11 marca 2016r.

Powołany Zarządzeniem Prezydenta Miasta Krosna z dnia 25 listopada 2011r. na Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie w roku 2015 realizował opracowany i przyjęty uchwałą z dnia 27 marca 2013r. Nr XL/811/13 Rady Miasta Krosna „ Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2013-2015”.

Uwzględniając lokalne uwarunkowania oraz możliwości finansowe miasta Krosna przyjęty Program ustanawia kierunki działania w perspektywie trzyletniej, a jego głównym celem jest objęcie długoplanowym wsparciem rodzin biologicznych mających trudności w wypełnianiu swych ról, otoczenie opieką i wychowaniem dzieci z miasta Krosna, a dla dzieci pozbawionych tej opieki – zapewnienie pieczy zastępczej. Program podzielony jest na 2 części obejmujące zadania własne gminy oraz zadania powiatu.

Zadania gminy: wielopłaszczyznowa praca z rodzinami zamieszkującymi na terenie Gminy Miasto Krosno mająca w większości charakter zadań profilaktycznych, takich jak wspieranie rodzin poprzez pracę z rodziną oraz pomoc w opiece i wychowaniu dziecka.

Wielokierunkowa praca z rodzinami zagrożonymi odebraniem dziecka, niewydolnymi w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz przeciwdziałania ich dysfunkcjonalności. Profesjonalna, systemowa praca z rodziną w jej środowisku naturalnym.

Rodzinie przeżywającej trudności w wykonywaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych Dział do Spraw Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej MOPR Krosno udziela bieżącego wsparcia, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomocy w integracji rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;

- dążeniu do reintegracji rodziny;
- pracy z rodziną w celu umożliwienia powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej (rodziny pochodzenia).

Na dzień 31.12.2015 r. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie zatrudniał trzech asystentów rodziny. Asystenci rodziny, którzy ustawowo ograniczeni są ilością prowadzonych środowisk (art. 15 ust 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) w ciągu 2015r. objęli swoim wsparciem 45 rodzin.

Zadania asystenta rodziny, polegają w szczególności na:

- opracowaniu i realizacji planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej - w ramach pomocy dziecku umieszczonemu już w pieczy zastępczej;
- udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, wychowawczych, psychologicznych; wspieraniu aktywności społecznej rodzin; udzielaniu wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- prowadzeniu indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci; sporządzaniu na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach,
- współpracy z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Asystenci pracują w ramach zadaniowego czasu pracy, co umożliwia dostosowanie czasu pracy do indywidualnych potrzeb rodziny. Z uwagi na fakt, iż zawód asystenta jest zawodem nowym i nie ma jeszcze wypracowanych standardów pracy, dlatego szczególnie istotny jest jego udział w szkoleniach oraz wymiana doświadczeń pomiędzy tą grupą zawodową. Asystenci rodziny zatrudnieni w Dziale ds. Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej MOPR Krosno brali udział w seminarium „Asystentura rodziny” organizowanym przez tenże Ośrodek. W trakcie 2015 roku,

podobnie jak w latach ubiegłych wypracowywano kolejne metody pracy, narzędzia, sposób dokumentowania pracy a także zasady współpracy z osobami pracującymi na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo- wychowawczymi.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2015” uzyskał z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej dotację w wysokości 28 814 zł. Środki te przeznaczone zostały na pokrycie kosztów zatrudnienia asystentów rodziny. Wkład własny Gminy Miasto Krosno wyniósł 35 297,43 zł

Asystenci zatrudnieni w MOPR Krosno na co dzień współpracują z członkami rodzin cechującymi się deficytami intelektualnymi, poznawczymi i emocjonalnymi. Niejednokrotnie członkowie rodzin zmagają się z uzależnieniem od alkoholu, co generuje konieczność podejmowania przez asystentów dodatkowych działań na rzecz rodziny. W miejscu zamieszkania tych rodzin mają miejsce częste interwencje funkcjonariuszy policji w związku z alkoholizowaniem się rodziców. W takich sytuacjach konieczne jest zapewnienie małoletnim dzieciom właściwej opieki. W środowiskach, które odwiedzają asystenci występują liczne i złożone problemy, dlatego też konieczna jest wielokierunkowa praca zarówno z rodzicami jak i z dziećmi, a czas jakim dysponują asystenci jest ograniczony dla poszczególnych rodzin i nie pozwala w pełni realizować ich wszystkich potrzeb. Poniżej przedstawiono tabelę dotyczącą liczby wniosków o objęcie rodziny pomocą asystenta w 2015 roku .

Tabela 1. Przydzielenie rodzinie asystenta rodziny.

	2015r.	
	Na wniosek pracownika socjalnego	Na wniosek Sądu Rodzinnego
Przydzielenie rodzinie asystenta	13 wniosków	-

Źródło: Dane MOPR Krosno

Praca asystenta kończy się po uzyskaniu pozytywnych efektów prowadzonych działań lub w sytuacji braku współpracy rodziny z asystentem (rezygnacja rodziny).

Zakończenie działań pomocowych na rzecz rodziny przez asystenta miało miejsce w 12 przypadkach. Brak zgody rodziny na współpracę z asystentem rodziny – jako kolejny środek profilaktyczno-mobilizujący skutkuje zawiadomieniem Sądu o konieczności ingerencji w jakość sprawowanej władzy rodzicielskiej.

Bieżąco rozpoznawane potrzeby dot. konieczności przydzielenia rodzinie asystenta rodziny stale rosną, bowiem praca asystentów rodzi wymierne skutki w sferze bieżącego funkcjonowania rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie, a także w ramach prowadzonej współpracy z Sądem Rodzinnym w Krośnie.

Tabela 2. Dane dot. zakończenia współpracy z rodziną przez asystenta.

Zakończenie współpracy asystenta z rodziną	2015r	
	Osiągnięte efekty	Brak współpracy rodziny, brak efektów, zmiana metod pracy
	3	9 (w tym 6 rodzin zrezygnowało ze wsparcia asystenta, w 2 rodzinach- brak efektów, w 1 rodzinie zmiana metod pracy)

Zródło: Dane MOPR Krosno

Dzięki wsparciu asystenta rodziny posiadamy bieżące informacje dotyczące funkcjonowania rodziny, sposobu i jakości wykonywanej przez nich władzy rodzicielskiej, problemów wychowawczych jakie napotykają.

Systemowa praca z rodziną w jej środowisku naturalnym wykonywana jest także przez pracę socjalną organizowaną przez profesjonalną kadrę Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie. Dzięki ich doświadczeniu zawodowemu wiążącym się z odpowiednimi predyspozycjami zawodowymi – praca socjalna wykonywana jest sukcesywnie i pozwala na wskazanie rodzin zagrożonych, wymagających wsparcia asystenta rodziny w przeciwdziałaniu ich dysfunkcjonalności.

Poradnictwo specjalistyczne

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie jest realizatorem polityki społecznej ukierunkowanej na tworzenie warunków zintegrowanego i efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych. Jednym z elementów tego systemu jest zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, z którego mogą skorzystać osoby i rodziny wymagające takiego wsparcia.

W ramach prowadzonego poradnictwa udziela się pomocy psychologicznej, socjalnej oraz prawnej dla klientów MOPR oraz dla pozostałych mieszkańców Miasta Krosna.

Poradnictwo prawne oznacza przekazanie rodzinie informacji o powszechnie obowiązującym prawie oraz o praktyce jego stosowania, w szczególności poprzez: podanie i omówienie odpowiednich przepisów, sporządzenie pism procesowych. Udział pracownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie w posiedzeniach sądowych daje stronom nie tylko poczucie konstruktywnej pomocy w rozwiązywaniu ich problemów z jakimi się spotykają w codziennym życiu ale także pozwala działać radykalnie w sprawach wynikających z proceduralnej potrzeby ingerencji Ośrodka.

Specjalistyczne poradnictwo psychologiczne świadczone dla klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie realizowane było poprzez:

- porady – ukierunkowane na określenie odpowiedniej formy pomocy,
- konsultacje psychologiczne: rodzinne i indywidualne,
- diagnozę psychologiczną, terapię wspierającą,
- psychoedukację w zakresie prawidłowego pełnienia ról rodzicielskich.

Praca psychologa odbywała się w siedzibie MOPR Krosno oraz w środowisku domowym.

Poradnictwo socjalne prowadzone w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie stanowi najszersze spectrum działania na rzecz rodziny.

W 2015 roku ze specjalistycznego poradnictwa (prawnego i psychologicznego) skorzystały 73 rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (155 porad).

Placówki wsparcia dziennego – zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży

Realizacja głównego celu wspierania rodziny, w tym w szczególności objęcia opieką dzieci z rodzin przeżywających trudności – znalazła odzwierciedlenie w możliwości korzystania z zajęć proponowanych przez placówki wsparcia dziennego. Głównym zadaniem placówki wsparcia dziennego jest zapewnienie dziecku opieki i wychowania, pomocy w nauce, jak również organizowanie czasu wolnego. Na terenie Krosna w 2015r. funkcjonowały 2 placówki wsparcia dziennego w tym jedna w strukturach organizacyjnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie tj. „Ogródek Jordanowski”. Placówka ta cieszy się największym zainteresowaniem wśród uczestników. Zajęcia dla dzieci i młodzieży organizowane są w siedzibie placówki oraz w 6 punktach na terenie Krosna.

Odzwierciedleniem promowania wartości rodzinnych wśród lokalnej społeczności w roku 2015 m. in. było organizowanie na terenie świetlicy „Ogródek Jordanowski” akcji, podczas których czynny udział brały dzieci wraz ze swoimi najbliższymi członkami rodziny. Inicjatywy organizowania imprez łączących najbliższych, krewnych i przyjaciół, spotkały się z ogromną popularnością i będą kontynuowane w kolejnych latach.

Placówki wsparcia dziennego realizują potrzeby dziecka poprzez wyrównywanie deficytów rozwojowych, wspieranie rozwoju dziecka, postaw i zachowań prospołecznych i prozdrowotnych, kształtowanie zainteresowań dziecka, oddziaływania wychowawcze, uznanie praw rodziców.

Placówki wsparcia dziennego zapewniały dzieciom:

- a) opiekę i wychowanie,
- b) pomoc w nauce,
- c) pomoc w sytuacjach kryzysowych, szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych w oparciu o diagnozę indywidualną dziecka i jego rodziny,
- d) organizację czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe, rozwój zainteresowań,
- e) organizację półkolonii letnich (1 miesiąc w lipcu lub w sierpniu) i zimowych (2 tygodnie w okresie ferii) oraz imprez i uroczystości świetlicowych,

- f) organizację zajęć z zakresu profilaktyki uzależnień mających na celu utrwalanie postaw abstynenckich oraz przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym, kształtowanie u dzieci prawidłowych postaw związanych ze zdrowym stylem życia,
- g) organizowanie w pomieszczeniach placówki dożywiania w formie ciepłych posiłków,
- h) stałą współpracę z rodzicami lub opiekunami, w tym prowadzenie dla nich zajęć edukacyjnych, mających na celu zwiększenie umiejętności wychowawczych.

Poza realizacją programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych w placówkach wsparcia dziennego organizowano szereg zajęć aktywizujących i wychowawczych dla podopiecznych. Zarówno pracownicy MOPR Krosno jak i pracownicy placówek wsparcia dziennego stale monitorują sytuację rodzin, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze, podejmują sukcesywne działania na rzecz tych rodzin, które leżą w kompetencjach naszych pracowników lub podejmują współpracę z innymi osobami czy instytucjami, które mogą udzielić odpowiedniej pomocy. W ciągu 2015r. z zajęć oferowanych przez placówki wsparcia dziennego skorzystało około 130 dzieci .

Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywania już istniejących .

Dział ds. Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej ściśle współpracuje z Działem Interwencji Kryzysowej MOPR Krosno. Niejednokrotnie wizyta w środowisku asystenta rodziny wymaga wsparcia ze strony psychologa czy też pracownika Działu Interwencji Kryzysowej, sprawy interwencyjne niejednokrotnie łączą się bowiem bezpośrednio ze sprawami bieżącymi. Działania interwencji kryzysowej w tym przypadku polegają na zapewnieniu bezpieczeństwa rodzinie i dzieciom, niwelowania dalszych negatywnych działań, przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Celem podejmowanych czynności interwencyjnych jest przede wszystkim dbałość o szeroko rozumiane „dobro dziecka”.

W ramach Działu Interwencji Kryzysowej udziela się:

- specjalistycznej pomocy prawnej: dyżury w każdy wtorek w godz. 7.30 – 15.30,
- pomocy psychologicznej : dyżury codzienne od 7.30 do 15.30,
- pomocy socjalnej: poniedziałek , wtorek, czwartek, piątek w godz. 7:30-15:30, środa w godz. 7:30-18.00.

Każdorazowo w sytuacjach nagłych i wymagających wsparcia – pomoc udzielana jest natychmiastowo. W uzasadnionych przypadkach ofiarom przemocy zapewniana jest izolacja od sprawcy i bezpieczne schronienie w hostelu funkcjonującym na terenie Działu Interwencji Kryzysowej MOPR Krosno.

W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo i obowiązek odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej nie wspólnie zamieszkującej osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej (ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). Dlatego też w ramach zabezpieczenia życia i zdrowia dziecka utworzono dyżury pracowników tut. Ośrodka, którzy ściśle współpracują z Komendą Miejską Policji w Krośnie a także dysponują danymi osób, które w sytuacji nagłej mogą zapewnić opiekę dzieciom potrzebującym. O sytuacjach związanych z tymi działaniami natychmiast zawiadamiany jest Sąd Rodzinny w Krośnie.

Głównym źródłem powstawania sytuacji kryzysowych mających wpływ na funkcjonowanie rodziny, a tym samym na sytuację wychowujących się w nich dzieci, jest przemoc stosowana wobec członków rodziny oraz różnego rodzaju uzależnienia. W celu zniwelowania skutków w/w zachowań funkcjonują zespoły interdyscyplinarne i grupy robocze. Działania podejmowane na rzecz rodziny przez różnych specjalistów nie mogą się wykluczać, stąd idea pracy w zespołach interdyscyplinarnych, w których skupieni są przedstawiciele policji, sądu, placówek oświatowych, służby zdrowia, organizacji pozarządowych itp.

Szczegółowe informacje o danych liczbowych dotyczących pracy Działu Interwencji Kryzysowej mieszczą się w sprawozdaniu MOPR Krosno za rok 2015.

Zapobieganie uzależnieniom od środków psychoaktywnych

Uzależnienie od środków psychoaktywnych należy obecnie do jednych z najczęstszych i najbardziej szkodliwych problemów społecznych związanych ze zjawiskiem patologii społecznych. Uzależnienie psychoaktywne to zespół zaburzeń fizjologicznych, umysłowych i behawioralnych, które powstają pod wpływem stałego lub okresowego przymusu zażywania (spożywania) określonych środków psychoaktywnych, np. alkoholu, nikotyny narkotyków, leków. Celem korzystania ze środków psychoaktywnych jest wywołanie swoistej interakcji między organizmem człowieka, a spożytą substancją oraz spowodowanie oczekiwanych zmian w funkcjonowaniu psychiki lub uniknięcie skutków abstynencji. Szacuje się, że stopień uzależnienia od różnych substancji psychoaktywnych osiąga granicę od kilku procent populacji w przypadku alkoholu do kilkudziesięciu procent w odniesieniu do palenia tytoniu. Wielkości te osiągają różny poziom. Do najbardziej szkodliwych uzależnień od substancji psychoaktywnych należą alkoholizm i narkomania.

W ramach pracy socjalnej w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Krośnie podejmowana jest wczesna interwencja uzależnień (kierowanie przez pracowników socjalnych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, kierowanie na terapię indywidualną lub grupową, wsparcie psychologiczne dla uzależnionych i współuzależnionych). Praca terapeutyczna jest ściśle związana z efektami pracy na gruncie rozwiązywania sytuacji kryzysowych oraz wspierania bieżącego funkcjonowania rodziny.

Informacja na temat działań związanych ze wsparciem dla rodzin z problemami alkoholowymi i zagrożonych narkomanią oraz organizacji wypoczynku dla dzieci z tych rodzin została zawarta w sprawozdaniu z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii za rok 2015. Sprawozdanie to było przedstawione na posiedzeniu Sesji Rady Miasta Krosna dnia 27 lutego 2015r.

Zapewnienie podstawowych potrzeb dziecka i rodziny

Realizacja celu zapewnienia dzieciom podstawowych potrzeb, w tym przede wszystkim dodatkowego ciepłego posiłku w szkołach i podczas uczestnictwa w prowadzonych zajęciach w ramach placówki wsparcia dziennego – jest systematycznie kontynuowana w ramach działalności MOPR Krosno, bowiem dla dzieci „z grupy ryzyka” jest to niejednokrotnie jedyny ciepły posiłek. Szczegółowe informacje, w tym dane liczbowe dotyczące pomocy materialnej i rzeczowej udzielanej w ramach ustawy o pomocy społecznej zawiera sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie za rok 2015r.

Zadania powiatu: zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej, która jest sprawowana w przypadku niemożności stworzenia odpowiednich warunków do opieki nad dzieckiem przez rodziców biologicznych.

Głównym celem programu jest odejście od instytucjonalnych form pieczy zastępczej na rzecz tworzenia oraz wspierania rodzinnych form pieczy zastępczej oraz zapewnienia pomocy dla osób usamodzielnianych – wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Objęcie wsparciem, opieką i wychowaniem, dzieci z miasta Krosna, pozbawionych opieki rodziców, w formie pieczy zastępczej.

Rodzina zastępcza jest podstawową i optymalną formą pomocy dzieciom, które z powodu kryzysu w rodzinie czy innych zdarzeń traumatycznych musiały przez jakiś czas przebywać poza domem.

Rodziny zastępcze zapewniają dzieciom bieżącą pieczę oraz odpowiednie warunki wychowania i rozwoju. Kierują się dobrem przyjętego dziecka, poszanowaniem jego praw oraz zapewniają mu odpowiednie warunki do życia oraz do kompensowania opóźnień rozwojowych. Wszystkie rodziny zastępcze funkcjonujące w 2015 r. na terenie Gminy Miasto Krosno zostały ustanowione na podstawie decyzji sądu. Z 1 rodziną, z uwagi na pilną konieczność, zawarto umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej. W okresie od 1 stycznia 2015r. do 31 grudnia 2015r. na terenie Gminy Miasto Krosno funkcjonowało łącznie 47 rodzin zastępczych.

Tabela 5. Wykaz rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta Krosna od 01.01.2015r do 31.12.2015r.

Pieczą zastępczą	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych
Rodziny zastępcze spokrewnione	31	37
Rodziny zastępcze niezawodowe	12	14
Rodziny zastępcze zawodowe	4	15
Łącznie	47	66

Zródło: Dane MOPR Krosno

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie oferuje profesjonalną pomoc osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą oraz dzieciom umieszczonym w pieczy, wykazującym potrzebę wsparcia w przezwycięzeniu problemów i trudności życiowych. Prowadzone poradnictwo ma na celu wsparcie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu w obrębie systemu rodzinnego i środowiska lokalnego, wspomaganie w sytuacjach trudnych, pomoc w rozwiązywaniu problemów rozwojowych, kryzysowych, udzielanie rodzinie oraz jej członkom wielozakresowej pomocy doraźnej i informacyjnej.

Kompetencje rodzin zastępczych wymagają doskonalenia i wsparcia ze strony specjalistów, dlatego też do dyspozycji wszystkich rodzin zastępczych są psychologowie, pracownicy socjalni a także prawnicy MOPR w Krośnie. Prawnik udzielał porad prawnych z zakresu wykonywania władzy rodzicielskiej, ustalania osobistych kontaktów z dzieckiem, alimentacji, spraw spadkowych, uregulowania sytuacji mieszkaniowej - udzielając jednocześnie pomocy w sporządzaniu pism procesowych. Oferowana przez Dział ds. Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej pomoc psychologiczna to niezwykle ważna forma wsparcia rodzin zastępczych i ich wychowanków. Dzieci umieszczane w pieczy zastępczej są każdorazowo obciążone traumatycznymi przeżyciami, związanymi z ich indywidualną sytuacją rodzinną - co wiąże się z potrzebą obejmowania ich kompleksową pomocą terapeutyczną ze strony

wykwalifikowanej kadry psychologów. Niejednokrotnie na prośbę rodzin zastępczych uczestniczą oni w spotkaniach dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzinami biologicznymi. Wsparcie psychologa jest w tych przypadkach konieczne, szczególnie w pierwszej fazie dotyczącej zmiany sytuacji życiowej dziecka. Na wniosek sądu rodzinnego przeprowadza się również wywiady w celu ustalenia predyspozycji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, którzy zgłaszają gotowość do pełnienia tej funkcji. W 2015r. dokonano oceny 7 rodzin (łącznie ze specjalistycznymi opiniami psychologa oraz szczegółowym wywiadem środowiskowym).

W Dziale ds. Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej funkcjonuje Zespół ds. Monitorowania Rodzin Zastępczych, który w 2015r. odbył 60 posiedzeń. Podczas pracy zespołu omawiano sytuację poszczególnych dzieci, ustalono plany pomocy dziecku oraz zasadność dalszego pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej. Pracownicy socjalni oraz psycholog Działu ds. Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie przeprowadzają wywiady oraz dokonują oceny sytuacji opiekuńczo – wychowawczej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, które przekazywane są do sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka w celu ustalenia sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Dział współpracuje z Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie oraz placówkami opiekuńczo - wychowawczymi uczestnicząc w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

W ramach współpracy prowadzonej na gruncie kompleksowego systemu tworzenia warunków do rozwoju pieczy zastępczej na terenie Gminy Miasto Krosno podejmujemy stałą współpracę z organizacjami powołanymi do wspierania rodziny.

W ramach działań Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej w Krośnie na lata 2013 – 2015 po raz kolejny podjęto kroki zmierzające do utworzenia grupy wsparcia dla rodzin zastępczych. Rodziny zastępcze zostały poinformowane o możliwości skorzystania z takiej formy pomocy, jednak w roku 2015 z powodu braku zainteresowania działanie to nie zostało zrealizowane. Rodziny te jednak mogły w miarę potrzeb korzystać z pomocy specjalistów zatrudnionych w Dziale ds. Asysty

Rodziny i Pieczy Zastępczej MOPR Krosno. W przypadku zgłoszenia się kandydatów do uczestnictwa w grupie wsparcia, zostanie ona utworzona.

Stworzenie warunków do rozwoju pieczy zastępczej w powiecie.

Jako instytucja dbająca o szeroko rozumiane dobro dziecka – organizator pieczy zastępczej umożliwia podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych. W 2015r. przeprowadzono szkolenie dla rodzin zastępczych z terenu miasta Krosna pn. „Proces usamodzielnienia a rodzicielstwo zastępcze” oraz „Co każdy opiekun nastolatka wiedzieć powinien”. Szkolenia te pozwoliły na podniesienie kwalifikacji w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej 15 osobom, które otrzymały zaświadczenie ukończenia szkolenia. W związku z zainteresowaniem rodzin zastępczych tą tematyką szkoleń, cykl takich spotkań planowany jest także na rok 2016. Ponadto 2 osoby odbyły szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze uzyskując zaświadczenia kwalifikacyjne uprawniające do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Celem zwiększenia możliwości zapewnienia dzieciom opieki w formie rodzinnej pieczy zastępczej, a tym samym unikania umieszczania dzieci w placówkach w roku 2016r. planowane jest zorganizowanie kolejnych szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Działania na rzecz rodzin zastępczych wynikające z potrzeb oraz założeń Programu odzwierciedla fakt zatrudnienia w MOPR Krosno 3 wykwalifikowanych osób na stanowisku koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Do dnia 31.12.2015r. ich pomocą objęte były 44 rodziny zastępcze, w których przebywało 59 dzieci. W ramach swoich obowiązków koordynatorzy zapewniali rodzinom zastępczym pomoc i wsparcie w rozwiązywaniu trudności, na które napotykają pełniąc funkcję rodziny zastępczej. Praca koordynatora ściśle wiąże się z pracą w kierunku wspierania rodziny poprzez współpracę z asystentami oraz pracownikami socjalnymi. Wszelkie działania podejmowane przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej podejmowane są na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332 ze zm.) oraz innych obowiązujących aktów prawnych.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej wykonywał zadania Programu poprzez:

- objęcie opieką nowo powstałych rodzin zastępczych lub wymagających wsparcia,
- przygotowanie planów pomocy dzieciom znajdującym się w pieczy zastępczej,
- przeprowadzenie rozmów wspierających i informacyjnych w kontakcie osobistym oraz telefonicznym koordynatora z członkami rodzin zastępczych;
- udzielenie informacji rodzinom zastępczym o możliwości korzystania ze specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym pomocy psychologa zatrudnionego w MOPR Krosno;
- sporządzenie opinii i notatek na temat rodzin zastępczych;
- sporządzenie informacji do sądu rodzinnego dot. zastrzeżeń odnośnie pełnienia funkcji opiekuńczo- wychowawczej przez rodziny zastępcze objęte wsparciem koordynatora;
- nawiązanie współpracy ze szkołami, do których uczęszczają podopieczni rodzin zastępczych;
- udzielenie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych,
- udział w zespołach do spraw oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej zgłasza do ośrodka adopcyjnego dzieci przebywające w rodzinach zastępczych z uregulowaną sytuacją prawną (6 wniosków). W roku 2015 do rodzin adopcyjnych trafiło 4 dzieci z naszej Gminy. 2 dzieci zgodnie z opinią kwalifikacyjną Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie pozostało w rodzinach zastępczych. Dzięki działaniom prowadzonym przez Dział ds. Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej w okresie od 01.01.2015r do 31.12.2015r. do rodziny biologicznej z terenu miasta Krosna powróciło 3 dzieci.

Tabela 6. Migracja dzieci w pieczy zastępczej w okresie od 01.01.2015r. Do 31.12.2015r.

	Powrót dziecka do rodziny biologicznej	Przysposobienie dziecka
Rodzina zastępcza spokrewniona	2	0
Rodzina zastępcza niezawodowa	0	0
Rodzina zastępcza zawodowa	1	4

Źródło: Dane MOPR Krosno

Środki pieniężne na dofinansowanie do wynagrodzenia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej pozyskano dzięki uczestnictwu w „Programie asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2015”. Działając w imieniu Gminy Miasto Krosno Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie pozyskał na rok 2015r. kwotę 31 875 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie podejmuje wszechstronne działania skierowane na utrzymanie kontaktu z rodzicami biologicznymi dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach. Rozeznaje także ich sytuację materialno - bytową pod kątem ustalenia odpłatności za pobyt dzieci w wymienionych formach pieczy. Sprawa ta jest trudna z uwagi na dysfunkcjonalność środowiska, przynależność do nieformalnych grup, niski poziom wykształcenia, brak kwalifikacji zawodowych, które negatywnie wpływają na odzyskanie zdolności opiekuńczo wychowawczych i odrodzenie się rodziny. Do ponoszenia odpłatności za pobyt dziecka w pieczy zastępczej zobowiązani są rodzice dziecka, odpowiednio do ich możliwości finansowych. Szczegółowe warunki umarzania w całości lub z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty dla rodziców za pobyt dziecka lub osoby pełnoletniej w pieczy zastępczej określa Uchwała nr XXVI/400/12 Rady Miasta Krosna z dnia 28 marca 2012 r.

Zgodnie z treścią ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz założeniami Programu Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Krośnie prowadzi rejestr danych osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej oraz rodziny zastępczej

niezawodowej. Rejestr ten przedkładany jest raz do roku do Sądu Rodzinnego w Krośnie.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie współpracując z Towarzystwem Przyjaciół Dzieci w Krośnie w ramach podejmowanych działań na rzecz rodzin zastępczych organizuje wypoczynek letni dla dzieci pochodzących z tych rodzin oraz dla dzieci z rodzin objętych wsparciem w ramach pomocy społecznej. W roku 2015r. wspólnie z TPD w Krośnie kwalifikowano do wypoczynku letniego dzieci przebywające w rodzinach zastępczych. Dbając o rozwój dzieci przebywających w pieczy zastępczej Gmina Miasto Krosno, na wniosek rodzin zastępczych dofinansowywała wypoczynek dzieci poza miejscem ich zamieszkania. Z możliwości takiej w 2015r. skorzystało 4 dzieci przebywających w krośnieńskich rodzinach zastępczych w łącznej kwocie 1260 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Krośnie, działając z upoważnienia Prezydenta Miasta Krosna, realizuje postanowienia sądu o umieszczeniu małoletnich dzieci w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Na dzień 31.12.2015r. w placówce opiekuńczo- wychowawczej funkcjonującej na terenie Krosna - Dom Dziecka im. Ks. Gorazdowskiego - przebywało 32 dzieci z terenu Gminy Miasto Krosna oraz innych powiatów. W ciągu roku w placówce tej przebywało łącznie 33 dzieci. Placówka pomimo, że nie posiada statutu placówki interwencyjnej nie odmawia pomocy i schronienia żadnemu dziecku, które w nagłych wypadkach potrzebuje opieki, szczególnie po policyjnych interwencjach w porach nocnych. W sytuacjach nagłych, Dom Dziecka im. Ks. Gorazdowskiego w Krośnie zapewnia potrzeby w tym zakresie odpowiednio do swych możliwości lokalowych.

Dział ds. Asysty Rodziny i Pieczy Zastępczej w celu uniknięcia umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej oraz zapobieganiu pogłębiania się dysfunkcyjności rodzin ściśle współpracuje z Kuratorską Izbą Sądową w Krośnie, Komendą Miejską Policji w Krośnie, szkołami, ośrodkami zdrowia oraz Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krośnie.

Finansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Wydatki na pomoc pieniężną dla rodzin zastępczych, w których umieszczone są dzieci ponosi powiat miejsca zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej. W ramach wyżej opisanych zadań Gmina Miasto Krosno od dnia 01.01.2015r do 31.12.2015r. wypłaciła świadczenia dla rodzin zastępczych w formie pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania 66 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, na łączną kwotę 530 067,81 zł - w tym dla 9-ga dzieci pochodzących z innych powiatów a przebywających w krośnieńskich rodzinach zastępczych.

Ustalenie limitu rodzin zawodowych

Zgodnie z założeniami „Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2013-2015”, w 2015r. funkcjonowały 4 rodziny zastępcze, z którymi w latach ubiegłych zawarto umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Tym samym wykorzystany został limit określony w uchwalonym Programie na lata 2013-2015. Rodziny, z którymi zawarto umowy zarówno w roku 2013 jak i 2014 objęte były wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz w miarę zgłaszanych potrzeb poradnictwem specjalistycznym. W rodzinach tych od dnia 01.01.2015r. do 31.12.2015r. przebywało łącznie 16 dzieci. Wynagrodzenie dla rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących w 2015r. wyniosło 66 993 zł.

Kompleksowe przygotowanie wychowanków do samodzielności

Pomoc dla osób usamodzielnianych

Osobie opuszczającej różne formy pieczy zastępczej, po osiągnięciu pełnoletniości, jeżeli była w nich umieszczona na podstawie orzeczenia sądu, przyznaje się pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie. Ponadto osobom, które zgłaszają takie potrzeby udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych czy pomocy w znalezieniu zatrudnienia. Pomoc ta udzielana lub przyznawana jest na wniosek osoby usamodzielnianej, po zatwierdzeniu indywidualnego programu

usamodzielnienia. W trakcie realizacji przez osobę usamodzielnianą indywidualnego programu usamodzielnienia, osoby te mają prawo do uzyskania wsparcia ze strony koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz opiekuna osoby usamodzielnianej. W 2015r. na rzecz osób usamodzielnianych było realizowane doradztwo psychologiczne, socjalne, prawne a także wsparcie rzeczowe i finansowe.

W 2015r. Gmina Miasto Krosno udzieliła następujących świadczeń na rzecz osób usamodzielnianych:

- pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki dla 19 wychowanków rodzin zastępczych wypłacono na łączną kwotę 99 889,44 zł (w tym pomoc na usamodzielnienie dla 1 wychowanka w kwocie 3 300 zł);
- pomoc rzeczową na zagospodarowanie dla 3 usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych na kwotę 11 382 zł;
- pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki dla 5 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w wysokości 18 606,72 zł;
- pomoc na usamodzielnienie dla 1 wychowanka placówki opiekuńczo-wychowawczej na łączną kwotę 6588 zł;
- pomoc rzeczową na zagospodarowanie dla 2 osób usamodzielnianych, które wcześniej przebywały w placówce opiekuńczo – wychowawczej, w kwocie 9882 zł.

Dnia 31.12.2015r. zakończyła się realizacja „Programu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej na lata 2013-2015”. Program ten wyznaczył nowe kierunki działania oraz założył kontynuację działań uznanych za potrzebne i wartościowe. Uwidocznili, że forma opieki zastępczej respektuje prawa dziecka do rozwoju w stabilnym środowisku wychowawczym, do utrzymania osobistych kontaktów z rodziną, w tym powrotu do rodziny naturalnej. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie opracował powyższy Program tak, aby móc skutecznie i efektywnie pomagać dziecku i rodzinie, która jest podstawową komórką społeczeństwa. Stopień realizacji założeń Programu był przydatny przy opracowaniu Programu na lata 2016-2018.

Szczegółowe dane dotyczące finansowania zadań gminy oraz powiatu, wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011r. (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 332 ze zm.) zawarte są w sprawozdaniu finansowym, za rok 2015 z realizacji budżetu przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie

Opracował
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
w Krośnie